

Agraïments: a Francisco Alentado Femenía, Ricard Bañó Armiñana, Indalecio Carbonell Pastor, Antonio Castelló Candela, Matías Mas Gisbert, Josep Lluís Santonja Cardona, Rafael Sebastià Alcaraz, Josep Maria Segura Martí, Lluís Serra Laliga.

Topònim: Polop (Alt/Baix)

Categoria 1: element antròpic, partida.

Categoria 2: fitònim.

Partida: Polop (Alt/Baix).

Coordenades UTM: Institut Cartogràfic Valencià (ICV).

Polop Alt: X:708262.32167, Y:4282917.54617

Polop Baix: X:710960.84262, Y:4285419.75471

Descripció:

Amb aquest palíndrom (mot o frase que és igual llegit d'esquerra a dreta que de dreta a esquerra) es designen les dues partides (Polop Alt / Polop Baix) més occidentals del nostre terme, que fins al segle XIX es trobaven agrupades com a Polop.

La partida de Polop Alt ocupa una extensió de 1.518,69 Ha i 20,091 km de perímetre, aproximadament; la superfície de la partida de Polop Baix és de 1.227,57 Ha amb un perímetre de 15,571 km si fa no fa. Ambdues partides comprenen tant terrenys agrícoles (amb la presència de nombrosos masos) com forestals. Polop Baix inclou, a més, la urbanització de *Montesol*, construïda en els terrenys del mas del Batle.

Situació:

Les partides de Polop (Alt/Baix) estan situades en l'extrem més occidental de la ciutat d'Alcoi, en la capçalera del riu Polop, entre la Serra de Mariola al nord i el Carrascal de la Font Roja al sud, en la comarca de l'Alcoià, al País Valencià.

Polop Alt fita a l'oest amb el terme municipal de Banyeres de Mariola, al nord amb el de Bocairent, al sud amb els d'Ibi i Onil i a l'est amb les partides de les Llacunes i de Polop Baix que, alhora, fita al nord amb el terme de Bocairent, a l'est amb la partida de Barxell i al sud amb la partida de les Llacunes (MTTMA: 2002).

Etimologia:

Segons Coromines, Polop ens remet a un suposat mot preromà *POCULU/*POCLU, concomitant amb la variant *COPLU/*CLOPPU (> clop –Pallars, Andorra, Alt Urgell i Cerdanya–; cople –Ribagorça–; *clóp(o)* –Vall d'Aran–) i amb la forma del llatí vulgar *PLOPPUS (amb metàtesi de la *el* i pèrdua de la vocal postònica) del llatí culte POPULUS 'poll, pollancre, xop' (*Populus nigra*, *Populus alba*), nom de l'arbre en llatí, d'origen obscur, no indoeuropeu, de la qual també prové el romanés *plop*, l'italià *pioppo* i en parts de la Toscana *chioppo*, el castellà *chopo*, etc. La inarticulació per part de l'àrab pels grups de líquida inicial –com *pl*– l'obligà a canviar el *ploppo* preislàmic en *polopo*, *polop*. Al País Valencià, tant Polop com la seua la variant Palop, apareix repetit en topònims mitjans o menors. També, a Granada i Almeria (*Polopos*), a Albacete (*Polope*) i en documents mallorquins dels segles XIV i XV (*Popolux*, *Pugulutx*). Per tant, es tracta d'un topònim que prové d'un mot en llatí d'origen obscur, no indoeuropeu (DECat VI, p.654, a56), (OC VI, p.252, a14), (DCECH II, p.391, a37).

Origen de la denominació:

Probablement, el nom de Polop li vinga per l'abundància en la zona d'espècies de la família *Populus*, tan característiques de la vegetació de ribera de les nostres conques hidrogràfiques. En l'actualitat n'hi trobem cinc d'espècies: el xop negre *Populus nigra*, el xop carolí *Populus deltoides*, el xop comú *Populus x canadensis*, l'àlber *Populus alba* i el pollancre canescent *Populus x canescens* (Serra-Soler: 2011, p.182-183).

Documentació:**Segle XIII:**

- [...] *dono vobis illum alliarem quod est in campo de Palop* [...] (Chabàs: 1891, p.38) [Any1251]
 [...] *et aliam pedoniam terre in Polop* [...] (Bañó: 2008, f. 7v) [Any1263]
 [...] *terre in Polop termino de Alcoy* [...] (Bañó: 2013, p. 49) [Any1296]
 [...] *in alcharea de Polop, termino de Alcoy* [...] (Bañó: 2013, p. 264) [Any1298]

Segle XIV:

- [...] *in polop* [...] (AMA, PN, PM: 1325, 69r). [Informador: BAÑÓ ARMÑANA, Ricard]
 [...] *et cum rivo de polop* [...] (AMA, PN, DP: 1342, 150v). [Informador: BAÑÓ ARMÑANA, Ricard]

Segle XV:

- [...] *Et altres lauradors de la foya de polop tro a VIII persones sentint lo so de la viafora acorregueren al davant* [...] (AMA, MC: 1425 f.100v). [Informador: SANTONJA CARDONA, Josep Lluís]

Segle XVI:

- [...] *in partida vulgo dita de cap de polop* [...] *in dita partida de polop* [...] (AMA, FD, AJM: 1582, 12 d'agost). [Informador: SANTONJA CARDONA, Josep Lluís]

Segle XVII:

- [...] *ab cami de Polop* [...] (p.81) [...] *una masada ab casalici a-la partida de polop a-la ombria terme de-la present vila* [...] (p.83) [...] *y-part lo camí del salt enmig, ab riu de Polop* [...] (p.181) (AMA, LPA: 1669). [Informador: SANTONJA CARDONA, Josep Lluís]

Segle XVIII:

- [...] *partida de Polop* [...] (AMA, LTA (I), 1748, p.1, núm.7).
 [...] *Riera de Polope o Riquer* [...] (AMA, LTA (I), 1751, p.12v, núm. 166).
 [...] *valle de Polóp* [...] (Cavanilles: 1797, p.194).

Segle XIX:

- [...] *Polop Alto* [...] *Polop Bajo* [...] (AMA, LAM: 1850, núm. 2132) .
 [...] *Rio Riquer, Polop o Barchell* [...] *R.(ío) Riquer ó de Polop* [...] (A: 1859). [Informador: MAS GISBERT, Matías]
 [...] *Polop Alto* [...] *Polop Bajo* [...] (p.49) [...] *Ermita (La) de Polop* [...] (p.53) [...] *valle de Polóp* [...] (p.62) (Martí: 1864).

Segle XX:

- [...] *Polop* [...] *Rio de Polóp* [...] *Ermita de Polop* [...] (BP: 1900, Zona 2ª. Hoja 1ª i 2ª). [Informador: MAS GISBERT, Matías]
 [...] *Polop* [...] *Rio Polop* [...] *Ermita de P(olop)* [...] (PATM: 1913). [Informador: CARBONELL PASTOR, Indalecio]
 [...] *Rio Polop* [...] (IGC-SGE: 1955). [Informador: MAS GISBERT, Matías]
 [...] *Polop Alt* [...] *Polop Baix* [...] *Rio Polop* [...] *Ermita Polop* [...] (PTMA: 1986).
 [...] *rio Palop* [...] (GOTMA: 1989). [Informador: CARBONELL PASTOR, Indalecio]
 [...] *P.D. Polop Alt* [...] *P.D. Polop Baix* [...] *Riu Polop* [...] *Ermita de Polop* [...] (PCVP:1991).

Segle XXI:

- [...] *Polop Alt* [...] *Polop Baix* [...] *Riu Polop* [...] *Ermita de Polop* [...] (MTMA: 2002).

Genèrics derivat:

- **El riu Polop**, amb una longitud de 9,508 km, naix en el terme municipal d'Alcoi, a la partida de Polop Alt, al vessant meridional de la serra de Mariola. Segons que ens fa saber Rafael Sebastià, de la Universitat d'Alacant, la situació geogràfica de la seua capçalera, conforma una conca receptora de poc desnivell farcida de fonts (les Serveretes, el Xocolater, la Torre Redona, el mas de don Pedro, l'Alquerieta, el maset Nou...) i de rierols, aigüeres o escorrenties (serrat de la Torre Redona, l'Alquerieta, l'Aigüeta Amarga, Pardines, les Coves...) que la mà de l'home ha mantingut neta de dipòsits al·luvials i vegetació per facilitar-ne l'evacuació. El seu règim fluvial, típicament mediterrani, es caracteritza per una aportació hídrica molt irregular, amb un mínim estival molt acusat i uns màxims no gaire importants a la tardor i primavera associats a la irregular

distribució anual de les precipitacions, tot i que, excepcionalment, poden descarregar forts aiguats que provoquen revingudes desmesurades i fins i tot inundacions. Al seu pas per terres del mas del Troncal, el riu Polop muda el seu nom pel barranc o riuet del Troncal, com fan alguns topònims, generalment hidrònims, que canvien la seua denominació en travessar un orònim significatiu (Cabanes: 1997, p.223). Uns metres aigües avall passa per la partida de les Llacunes, topònim que ens remet a una bassa o llacuna de certa consideració que hi haguera hagut. Després, el riu s'engorja conformant el conjunt de tolls i cascades del Paratge Natural Municipal Racó de St. Bonaventura-Canalons, travessa el pont de les Set Llunes i conflueix amb les aigües del riu Barxell, i en les immediacions de la heretat de la Mesquita canvia el seu nom pel de Riquer. Finalment, s'endinsa per la ciutat d'Alcoi i a l'altura de la fàbrica d'Escaló conflueix amb el riu Molinar tot formant el riu d'Alcoi o Serpis.

- **L'ermita de Polop**, sota l'advocació de St. Isidre Llaurador, és de planta rectangular amb dos capelles laterals. L'obra és de maçoneria excepte el tou de la porta que apareix reforçat per carreus amb la llinda adovellada. El seu frontispici, incorpora una creu llatina sobre la porta i un òcul ovalat vertical. L'espaldana no remata el frontó, sinó que està situada en la part posterior. Constituïda en parroquia el 1972, la seua construcció es remunta al 1748 (Santonja: 2001, p.309). Construïda posteriorment (1884) i contigua a l'ermita, es troba la casa del vicari unida per un pati (Vilaplana: 1903, p.582). A l'explanada exterior hi ha un monument dedicat al Sagrat Cor de Jesús, de l'artista alcoià F. Cabrera Cantó. S'hi poden llegir les inscripcions *Christus Vincit* i l'any de la seua construcció *MCMXVII* (1917).

Extensió geogràfica:

Només el trobem al País Valencià, a la comarca de la Marina Baixa, com a nucli de població, barranc, serra, camí i castell. L'altra variant que s'hi relaciona etimològicament és Palop, a la comarca de Camp de Túria, com a pou i mas; a la Costera, com a barranc, i a la Canal de Navarrés, com a pla (CTV: 2009), (ICV-Terrasit).

Observacions

Com ja s'ha esmentat anteriorment, és probable que el nom de Polop li vinga per l'abundància en la nostra partida d'espècies vegetals de la família *Populus*, açò és polls o pollanques, que al País Valencià i al sector sud i centre del català occidental, des de la fi del segle XIV, cauen en desús progressivament en benefici del castellanisme xop, per la gran quantitat de fusta de pollancre que s'hi importava pels rius Ebre, Millars, Túria i Xúquer, de la conca alta d'estos rius, terres abundants en pollancreda, i pels plançons i esqueixos de qualitats especials del gènere *Populus*, que s'hi desenrotllaren, sovint assajats en les nostres terres, gràcies al renom que en corria (DECat IX, p.579, a30). Amb tot, encara es conserva el mot poll (referit a l'arbre) en la toponímia valenciana: fonts del Poll a Eslida, Torís, Picassent i Laguar (DECat VI, p.655, a5).

Fons documentals de l'Arxiu Municipal d'Alcoi (AMA):

- AMA, PN, PM: 1325.** *Protocol Notarial de Pere Miró* (1322 – 1329). Signatura 482.
AMA, PN, DP: 1342. *Protocol Notarial de Domènec Picó* (1340 – 1342). Signatura 483.
AMA, MC: 1425. *Manual de Consells* (1411-1428). Signatura 1.
AMA, FD, AJM: 1582. *Fons Descals. Notari Andreu Joan Mayor*. Signatura 25_023.
AMA, LPA: 1669. *Llibre de Peytes de Alcoy* (1669-1780). Signatura 182.
AMA, LTA (I). *Libro en donde se continuan las licencias que se conceden para cortar arboles y las obligaciones que se imponen empezando en el año 1748-1793*. Signatura 1679.
AMA, LAM: 1850. ARXIU MUNICIPAL D'ALCOI. *Libro de Amillaramiento*, (1850). Signatura 3378.

Bibliografia:

- Bañó: 2008.** BAÑÓ I ARMIÑANA, Ricard. *Esborrany de la Cort del Justícia d'Alcoi dels anys 1263-65*. Alcoi: Centre Alcoià d'estudis Històrics i Arqueològics. 2008.
2013. *Un notari alcoià dels anys 1296-1303*. Barcelona: Pagès Editors, SL. 2013
Cabanes: 1997. CABANES FITOR, Vicent. "Toponímia fronterera als termes de l'Alcoià, el Comtat i la Vall d'Albaida: qüestions de diversitat oronímic". *IV Col·loqui d'Onomàstica Valenciana. XXI Col·loqui de la Societat d'Onomàstica*. Paiporta. Editorial Denes, 1997
Cavanilles: 1797. CAVANILLES, Antonio Josef. *Observaciones sobre la història natural, geografia, agricultura, poblaciones y fuentes del reyno de Valencia*. València: Albatros, 1981.(Biblioteca Valentina 2, v. II)
Chabàs: 1891. CHABÀS LLORENS, Roque. *Revista El Archivo V*, 1891. Alacant: Institut de Cultura Juan Gil Albert, 1995
DECat. COROMINES I VIGNEAUX, Joan. *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. Barcelona: Curial-La Caixa, 1980-1991. 9 v.
Martí: 1864. MARTÍ CASANOVA, José. *Guia del Forastero en Alcoy*. Alcoi: José Martí Casanova, Librero Editor, 1864
OC. COROMINES I VIGNEAUX, Joan. *Onomasticon Cataloniane*, 8 vol. Barcelona: Curial-La Caixa, 1989-1997
Santonja: 2001. SANTONJA CARDONA, Josep Lluís. *Alcoi. Sociedad, fiestas, devociones, iconografia*. Alcoi: Luis Llorens García editor, 2001
Serra-Soler: 2011. SERRA LALIGA, Lluís – SOLER MARÍ, Jaume X. *Flora del parc natural de la Font Roja*. Alcoi: Lluís Serra Laliga editor i Caja Mediterráneo, 2011
Vilaplana: 1903. VILAPLANA GIBBERT, José. *Historia Religiosa de Alcoy*. Alcoi: Imprenta de Payá, 1903

Atles i nomenclàtors consultats:

- CTV: 2009.** *Corpus toponímic valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2009.

Plànols consultats:

- A: 1859.** Atlas de España y sus posesiones de ultramar. Alicante. Escala 1:200.000 leguas legales ó de 20.000 pies.
BP: 1900. Bosquejos planimétricos por términos municipales mandados formar por la ley de 24 de agosto de 1896. Provincia de Alicante. Término municipal de Alcoy. Instituto Geográfico y Estadístico. Escala 1:25.000.
PATM: 1913. Plano de Alcoy y su término municipal. Escala 1:25.000
IGC-SGE: 1955. Alcoy (821) Instituto Geográfico y Catastral – Servicio Geográfico del Ejército. Madrid. Escala 1:50.000
PTMA: 1986. Plànol del Terme Municipal d'Alcoi. Ajuntament d'Alcoi. Escala 1:25.000.
GOTMA: 1989. Núm de full: E.10/821(1-4). Departament de Cartografia del Gabinet d'Ordenació Territorial i Medi Ambient de la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transport de la Generalitat Valenciana. Escala 1:50.000.
PCVP: 1991. Proyecto de Clasificación de Vias Pecuarias. Término Municipal de Alcoy. Ajuntament d'Alcoi. Escala 1:25.000.
MTMA: 2002. Mapa toponímico del terme municipal d'Alcoi. Ajuntament d'Alcoi/ CAEHA. Escala 1:25.000.

Fons d'Internet:

- ICV -Terrasit.** Institut Cartogràfic Valencià, Generalitat Valenciana [en línia].
 [Consultat: 30 de desembre de 2014]. Disponible a Internet: <http://terrasit.gva.es> [ICV]